

70 | 99
aukción | tétel

CZÓBEL BÉLA (1883-1976)

Berlini utca (Házak) | Street in Berlin (Houses), 1922

Olaj, vászon | Oil on canvas, 65 x 84 cm

Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Czobel 22

Kezdő ár | Starting price: 6 000 000 Ft / 15 000 EUR

Beccsérték: 12 000 000 – 15 000 000 Ft

Estimate: 30 000 – 37 500 EUR

CZOBEL



A festmény hátoldalán található kiállítási etikett



1. Berlin, 1920-as évek



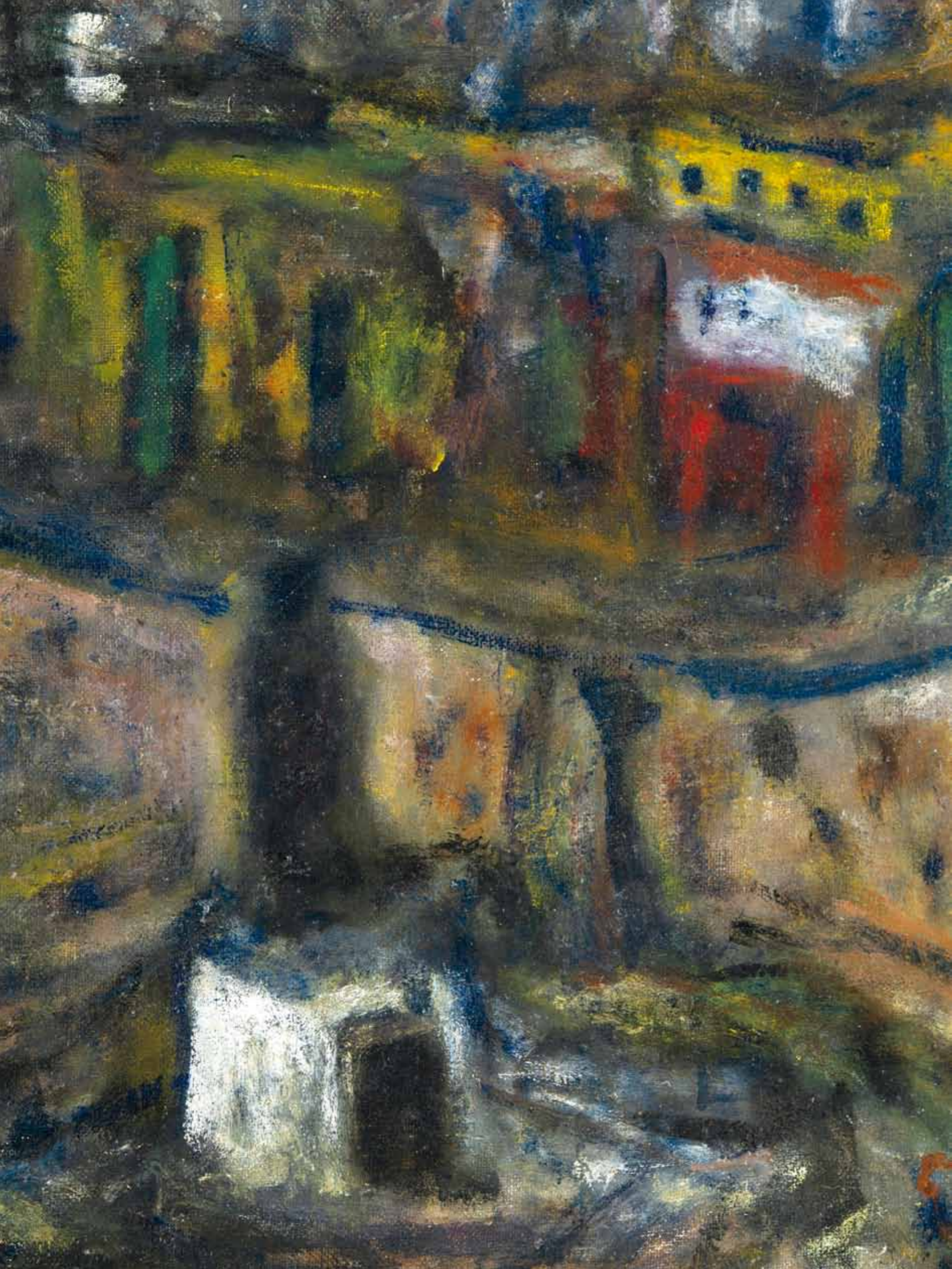
2. Ernst Ludwig Kirchner: Halleisches Tor, Berlin, 1913

Éppen és pontosan egy évszázada, hogy Czobel Béla megfestette a most aukcióra kerülő képét. Festményén Berlin, vagy valamely ehhez közeli németországi város egyik kisebb, házakkal körülfogott terét ábrázolja, melynek közepében egy szoboralakkal díszes kút helyezkedik el. Bár a festő katonai mentesítést kapott az első világháború kitörését követően, de az ennek dacára szinte biztos internálást elkerülendő, Párizsból a hollandiai Bergenbe költözött. 1919-ben innen ment tovább Berlinbe, a magyar emigránsok egyik legfontosabb gyűjtőhelyére. „Alig van városa a világnak, amely oly gyorsan lendült volna a fejlődés legmagasabb fokára, mint Berlin. A képzőművészetek egyre otthonosabbá lettek

Berlinben, amelynek művészeti élete előtt még München is háttérbe szorult” – írta Karl Schwarcz a *Berlini művészek és műgyűjtők* című cikkében 1915-ben. Czobel 1919 és 1925 között élt és dolgozott itt, mely ekkorra már a legjelentősebb európai metropoliszok egyikévé fejlődött.

„Nagyon valószínű, hogy a színtől a tónus-hoz vezető fordulatban Hollandiának, ahol Czobel öt évet töltött, lényeges szerep jutott. Mindenesetre tény azonban, hogy ez a fordulat olyan emberi és művészeti sajátosságokat hozott napvilágra Czobel munkáiban, amelyek gyökerét kétségtelesen Magyarországon kell keresnünk. Az idealizáló és architektonizáló csúcspontoktól mentes magyar

élet emléke kivált ott nyilvánvaló, ahol a tónusos barna skála a sötétlő zöldek és kékek harmóniájával társulva, homályba burkolódzó, hallgató tájak meghitt közelségét hozza elénk, melyben a tárgyak úgy bújnak össze, mint este a nyáj. Ez a földhöz és természethez való kötöttség sokkal elsődlegesebb, spontánabb Czobel Bélában, mint akármelyik német festőben, akinek a műveit valaha is az ő festményei közelében láttam” – írta a német és magyar kultúrában egyaránt otthonosan mozgó Kállai Ernő 1924-ben. Czobel, mint korábban Párizsban, úgy Berlinben sem a magyar kortársakkal, hanem a helyi, német művészekkel tartott szorosabb kapcsolatot. A német expresszionistákkal, többek között a Die Brücke csoport



tagjaival együtt állított ki több alkalommal és számos helyszínen. Amit Kállai olyan érzékletesen taglalt Czöbel berlini időszakának stílusáról, az szinte mintaszerűen mutatkozik meg a művész most aukcióra kerülő városrészletén. A házak mintha egy meleg és meghitt ölelésben fognák közre a kis kútdíszes teret. A fekete kontúrfosztlányok közül előderengő hamvas barnák, kékek és zöldek közös tónusegységbe olvadnak össze. A zömében árnyékos, bensőséges, szinte szobabelső-hatású kompozícióban csak imitt-amott lobban fel egy-egy fénypászma, a térhatás érzékeltetésének szándékával. Czöbel ezekkel a berlini képeivel eljutott az intim városkép műfajának egyik, már-már az absztrakt festészet határán egyensúlyozó végpontjára.

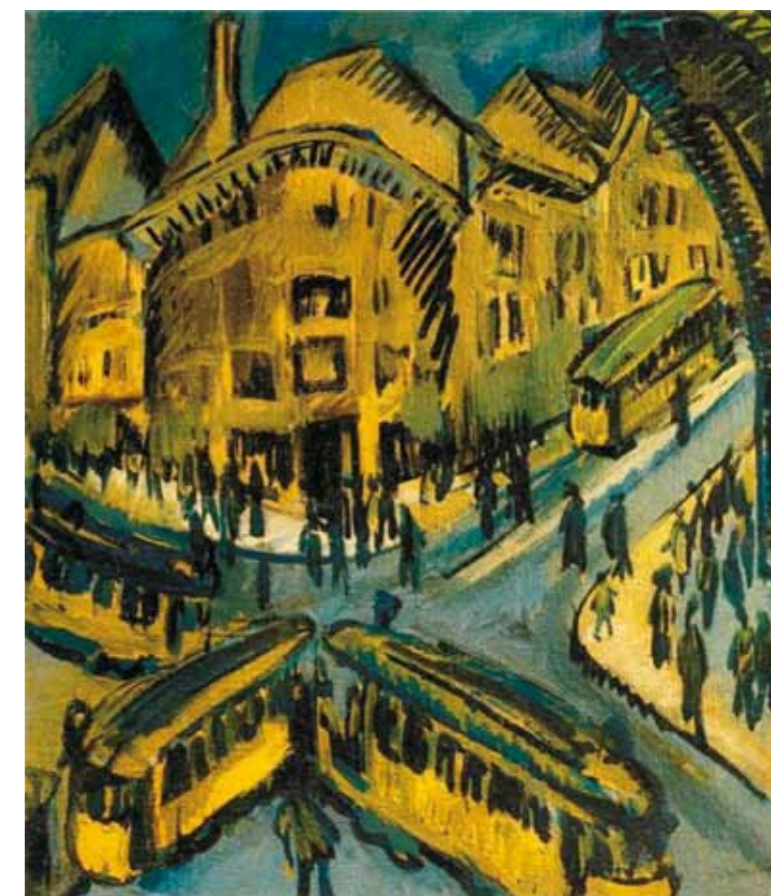
Mivel Czöbel új képeit berlini tartózkodásának fél évtizede során rendszeresen kiállította, így feltehetően a most aukcióra kerülő mű is szerepelt nyilvánosan, 1922-es születését nemsokkal követően. Erre alkalom legkorábban 1923-ban adódott, amikor Czöbelnek gyűjteményes kiállítása nyílt a berlini Goldschmidt és Wallerstein Galériában, valamint csoportkiállításán vett részt a szintén berlini Ferdinand Möller Galériában, ahol a Die Brücke tagjaival együtt mutatta be munkáit. Kállai a művésszel kongeniális módon írt annak berlini műveiről, mint azt a következő idézet is ékesen tanúsítja: „Czöbel tónusbeli elmélyedése a színek rendkívül sokrétű és bonyolult egymásra festésén át köti le a szemet. Az alkonyati homályba süllyedt színek intenzitása

úgy lappang a felület lefogott tónusaiban, mint izzó parázs a szürke, de meleg hamu alatt. Nagy, puha hullámokban ömlik el a képeken a tónusok sötét, zöld, vörösesbarna és liláskék melegsége. Alóluk csak helyenként villog ki a tűzvörösnek, rózsaszínek vagy aranyárgának egy-egy hirtelen, rövid felcsillanása. A felületnek egyébként meglehetősen nivellált technikájában az ecsetvonások alig észrevehető fodrozódása szokta ezt jelezni. Mert Czöbel nem a könnyen kínálkozó poénon vagy lendületesen körülkanyarított nagytmondások, hanem a komoly szellemi és mesterségbeli elmélyülés embere.” Kállainál szebben és igazabban nem lehet megfogalmazni és megközelíteni Czöbel 1920-as évekbeli festészetének lényegét. Minden leírt szava és jelzője telitalálat.

RUM ATTILA



3. Czöbel Béla: Berlini utca, 1900-as évek első fele magántulajdon



4. Ernst Ludwig Kirchner: Nollendorfplatz, 1912